

PÄIVITETTY 23.4.2024

Ohjeistusta suomalaisyrityksille kaupallisesta yhteistyöstä Israelin siirtokuntiin liittyvien tahojen kanssa

Israel on miehittänyt vuodesta 1967 alkaen Länsirannan, Itä-Jerusalem ja Golanin alueita¹. Israelin siirtokunniksi kutsutaan asutusta ja muita pysyväisluonteisia rakennuksia (ml. liiketoimintaan tarkoitettuja), joita Israel on rakentanut miehittämilleen alueille tai varannut rakentamistarkoitusta varten, sekä esimerkiksi sellaista maata, jonka Israel on em. alueilta ottanut maataloustuotantonsa käyttöön. Miehitetty alueet eivät kuulu Israelin valtionalueeseen.

Israelin siirtokunnat sen miehittämällä alueilla, kaikki näihin siirtokuntiin liittyvä toiminta sekä pyrkimykset liittää nämä alueet Israelin valtioon ovat kansainvälisen oikeuden vastaisia. Edellä mainitut toimet loukkaavat Israelin humanitaarisesta oikeudesta johtuvia miehittäjävaltion velvoitteita sekä YK:n turvallisuusneuvoston ja yleiskokouksen päätöslauselmia. Suomi ei tunnusta ennen vuotta 1967 vallinneisiin rajoihin tehtyjä yksipuolisia muutoksia. Tämä on myös Euroopan unionin (EU) yhteinen kanta.

Israelin siirtokunnasta peräisin olevien tuotteiden myyntiä ei ole Suomessa kielletty. Suomalaisyritysten näkökulmasta kaupalliseen yhteistyöhön siirtokuntien tai niissä toimintaa harjoittavien liikeyritysten kanssa liittyy kuitenkin erityisiä velvoitteita, joita tulee voimassa olevan EU-lainsäädännön perusteella noudattaa, sekä riskejä, jotka on syytä ottaa huomioon.

Siirtokuntatuotteiden tullikohtelu

EU:n ja Israelin välisessä assosiaatiosopimuksessa² määritellään yksiselitteisesti, että israelilaisten tuotteiden tullietuuskohtelu koskee ainoastaan Israelin kansainvälisesti tunnustetulla valtioalueella tuotettuja tuotteita. Siirtokuntatuotteet eivät ole oikeutettuja tullietuuskohteluun. Asia on vahvistettu myös EU-tuomioistuimen tuomiossa vuonna 2010 ([asia C-386/08](#)).

Suomeen tuotavista, israelilaissiirtokunnissa tuotetuista tuotteista ja hyödykkeistä on siis maksettava tulli. Tullikohtelun toteutumista valvotaan Israelin kanssa sovitulla teknisellä järjestelyllä, jonka mukaan Israel on veloitettu ilmoittamaan tuotteiden tarkan alkuperän sekä antamaan pyydettyä EU-maiden tulliviranomaisille lisätietoja tuotteiden alkuperästä.

EU otti viime vuonna (voimassa 16.5.2023 alkaen) käyttöön TARIC-sertifikaatin (koodi: Y864), jota käytetään niin kutsuttuna negaatiokoodina tulli-ilmoittamisessa. Tämän koodin käyttäminen ilmentää sitä, että alkuperäselvityksen mukaan tuotteen alkuperäaseman antava tuotanto ei ole tapahtunut niillä alueilla sijaitsevassa paikassa, jotka on saatettu Israelin hallinnon alaisuuteen kesäkuussa 1967 tai sen

---

¹ Vuoden 2005 jälkeisen tilanteen osalta kansainvälisen oikeuden asiantuntijoiden kesken on eriäviä mielipiteitä siitä, päättikö Gazan miehitys kun Israel vetäytyi alueelta, vai täyttääkö Israelin tämän jälkeen ylläpitämä saarto miehityksen tunnusmerkit joko osin tai kokonaan.

² *Euro-Mediterranean agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the State of Israel, of the other part (2000)*

jälkeen. Tuojalla on velvollisuus ottaa kantaa tuotteiden tuotantopaikkaan. Jos koodia ei ilmoiteta, tuote ei voi saada etuuskohtelua.

Koodiin liittyy alaviite CD906, joka viittaa tuotantopaikkaan. Luettelo paikoista, jotka eivät oikeuta tullietuuskohteluun, ja niiden postinumeroista, on saatavilla EU:n komission verkkosivuilta:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/technical-arrangement_postal-codes.pdf

Asianmukaisten tullimaksujen suorittamisen varmistaminen siirtokuntatuotteista on sekä tulliviranomaisen että tuotteen maahantuojan velvollisuus.

Siirtokuntatuotteiden alkuperän merkintävelvollisuus

Siirtokunnista peräisin olevat tuotteet on EU:ssa merkittävä kuluttajille niin, että kuluttajalle on selvää, onko tuote peräisin Israelista vai sen miehittämältä alueelta eli siirtokunnasta. EU:n ohjeistus vuodelta 2015 ([2015/C 375/05](#)) suosittelee merkitsemään siirtokuntatuotteet esimerkiksi: *”Golanin kukkuloilta (Israelin siirtokunnasta) peräisin oleva tuote”* tai *”Länsirannalta (Israelin siirtokunnasta) peräisin oleva tuote”*. Asiasta on olemassa lisäksi EU-tuomioistuimen päätös vuodelta 2019 ([asia C-363/18](#)). Siinä veloitetaan merkitsemään siirtokuntatuotteiden alkuperä niin, että merkintä poikkeaa Israelin kansainvälisesti hyväksytyltä alueelta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkinnästä.

Siirtokuntia koskeva liiketoimintariski

Kuten edellä on todettu, Israelin siirtokunnat ovat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen oikeuden vastaisia. Suomi yhdessä EU:n kanssa katsoo, että siirtokunnat myös muodostavat rauhan esteen. Yritysten ja yksityisten on hyvä tiedostaa siirtokuntien ja niiden kanssa kytköksissä olevien liikeyritysten kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvä mahdollinen mainehaitta ja riskit.

EU-tuomioistuin on siirtokuntatuotteita koskevien päätöstensä perusteluissa todennut kuluttajaharkinnasta erikseen. Esimerkiksi asiassa C-363/18 tuomion perusteissa todetaan muun muassa, että kuluttaja saattaa haluta arvioida ostopäätöstään eettiseltä kannalta, kun tuote tulee kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjen vastaisesti perustetusta siirtokunnasta, etenkin kun osa näistä säännöistä on kansainvälisen oikeuden keskeisiä sääntöjä. Tuomiossa viitattiin näiltä osin mm. Kansainvälisen tuomioistuimen neuvoa-antavaan lausuntoon ”Miehitetyille palestiinalaisalueille rakennetun aidan oikeudelliset vaikutukset” ([ICJ 2004, s. 136, 155–159](#)).

Vuonna 2023 Israel kiihdytti siirtokuntien rakentamista, ja siirtokuntalaisten ja palestiinalaisten välisten väkivaltaisuuksien määrä on kasvanut merkittävästi. Useat maat ja tahot, ml. useampi Euroopan maa ja Yhdysvallat, ovat asettaneet tai ilmoittaneet asettavansa pakotteita siirtokuntalaisväkivallan johdosta, kuten matkustuskieltoja tai taloudellisen toiminnan rajoituksia väkivaltaisuuksiin syyllistyneille siirtokuntalaisille. Yhteistyöhön siirtokuntien kanssa sisältyy myös yrityksille riski välillisestä osallisuudesta kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tai ihmisoikeuksien rikkomuksiin.

EU:n neuvosto päätti 19.4.2024 neljän siirtokuntiin liittyvän henkilön ja kahden organisaation lisäämisestä EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän listalle. Kaikkia tahoja syytetään vakavista palestiinalaisiin kohdistuvista väkivaltaisuuksista Länsirannalla. Rajoittavien toimenpiteiden kohteina oleviin henkilöihin sovelletaan matkustuskieltoa EU:n alueelle sekä varojen jäädyttämistä. Useat muut maat ja tahot, ml. Yhdysvallat, on asettanut vastaavia pakotteita väkivaltaisuuksiin syyllistyneille siirtokuntalaisille.

On myös syytä ottaa huomioon, että mahdolliset rauhansopimukset saattavat tulevaisuudessa vaikuttaa alueen omistussuhteisiin tai muihin liiketoimintaedellytyksiin. Maaomaisuuden tai kiinteistöjen hankintaan alueilta, sekä miehitettyjen alueiden raaka-aineiden hyödyntämiseen, liittyy merkittäviä oikeudellisia epävarmuuksia.

Ulkoministeriö suosittelee yrityksiä ja yksityisiä hyödyntämään oikeudellisen asiantuntijan neuvoja ennen sitoutumistaan taloudelliseen yhteistyöhön tai sijoituksiin siirtokuntien tai niihin liittyvien liikeyritysten kanssa.

***

[Linkejä relevantteihin aineistoihin:](#)

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/new-code-y864-goods-imported-eu-preferential-origin-israel-16-may-2023>

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XC1112\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XC1112(01))

https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/international-affairs/origin-goods_en

http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/technical-arrangement_postal-codes.pdf

http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

<https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2024/04/19/extremist-settlers-in-the-occupied-west-bank-and-east-jerusalem-council-sanctions-four-individuals-and-two-entities-over-serious-human-rights-abuses-against-palestinians/>